

Sparebanken Sør

2. kvartal 2016

SPAREBANKEN SØR

Dagens Sparebanken Sør

Virksomhet	Sparebanken Sør er et uavhengig og selvstendig finanskonsern med virksomhet innenfor bank, verdipapirhandel og eiendomsmegling.
Størrelse	Den 5. største norskeide banken med over 100 mrd. kroner i forvaltningskapital.
Ansatte	432 årsverk fordelt mellom bankens kontorer i Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark.
Produkter og tjenester	Tradisjonelle banktjenester og produkter til Person- og Bedrifts-markedet, samt eiendomsmegling, forsikring, verdipapirhandel og leasing gjennom hel- og deleide selskaper-/datterselskaper.
Oppsummert	Som en av landets største regionbanker, skal Sparebanken Sør skape vekst og utvikling i landsdelen.

Bred geografisk tilstedeværelse

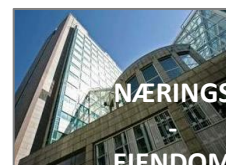
Viktig aktør på Sørlandet: Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark

Lokale relasjoner og nærhet til markedet er essensielt for god sparebankdrift

Et marked på totalt 470.000 personer og ca. 9 prosent av total nyetablering av virksomhet i Norge. Ingen andre dekker dette området som Sparebanken Sør

Støttespiller for lokal næringsutvikling

SPAREBANKEN SØR

Komplett leverandør av finansielle tjenester

Betydelig produktspekter - fortsatt potensial for økt produksalg

Datterselskaper

- Sparebanken Sør Boligkreditt AS er et **100%-eid** datterselskap av Sparebanken Sør
- Foretaket har konsesjon som finansierings-foretak med rett til å utstede obligasjoner der investorene får fortrinnsrett til dekning i pantsikrede boliglån innvilget av banken
- Ved å finansiere seg på denne måten kan Sparebanken Sør-konsernet tilby boliglån med konkurransedyktige vilkår til sine kunder

SØRMEGLEREN

- ABCenter og Plussmegleren har slått seg sammen og det nye navnet er Sørmeglere
- Sparebanken Sør er **91%-eier** i Sørmeglere Holding AS som er morselskapet til eiendomsmeglerkjeden Sørmeglere AS
- Sørmeglere har hovedkontor i Kristiansand i tillegg til 9 avdelinger i 9 andre byer
- Formidler om lag 2.200 boliger i året, og er med det regionens største eiendomsmegler

Samarbeidspartnere

- Sparebanken Sør gikk inn som **10%-eier** i Frende Holding i 2008, og er en av 15 frittstående sparebanker på eiersiden
- Frende har 175 000 kunder og tilbyr forsikring, både liv og skade, til bedrifter og private

- Brage Finans er et finansieringsselskap som er eid av 10 frittstående sparebanker, Sør er **14 %-eier**
- Distribusjon av selskapets produkter skjer gjennom eierbanker, via forhandlere og gjennom eget salgsapparat

- Sør ble **18%-eier** i Norne Sec. i 2008, og er en av 14 frittstående sparebanker på eiersiden
- Norne et fullservice verdipapirforetak med corporate finance - tjenester, analyse, samt aksje og obligasjonsmegling

Leverandører

SKAGEN

HolbergFondene

Hovedtrekk 2. kvartal 2016

- Tilfredsstillende utvikling i rentenetto og resultat fra ordinær drift
- Stabile provisjonsinntekter
- Positive netto inntekter fra finansielle instrumenter som følge av verdiendring på obligasjoner, fastrenteutlån og aksjer.
- God kostnadskontroll
- Lave tap på utlån
- Egenkapitalavkastning etter skatt på 12,5 prosent
- Emisjon av eierandelskapital med nettoproveny på 584 mill. kroner gjennomført

Ren kjernekapitaldekning på 14,1 prosent og uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) på 7,8 prosent, tillagt andel av resultat.

Hovedtrekk 1. halvår 2016

- Tilfredsstillende utvikling i rentenetto og resultat fra ordinær drift
- Økte marginer i bedriftsmarkedet
- Stabile provisjonsinntekter
- Positive netto inntekter fra finansielle instrumenter som følge av verdiendring på obligasjoner og aksjer.
- God kostnadskontroll
- Lave tap på utlån
- 12 måneders innskuddsvekst på 3,0 prosent
- 12 måneders utlånsvekst på 7,4 prosent, redusert i 1. halvår 2016 til 4,0 prosent (annualisert)
- Egenkapitalavkastning etter skatt på 10,0 prosent

Resultatregnskap Sparebanken Sør

Resultat før skatt ved utgangen av 2. kvartal 2016 utgjorde 553 mill. kroner

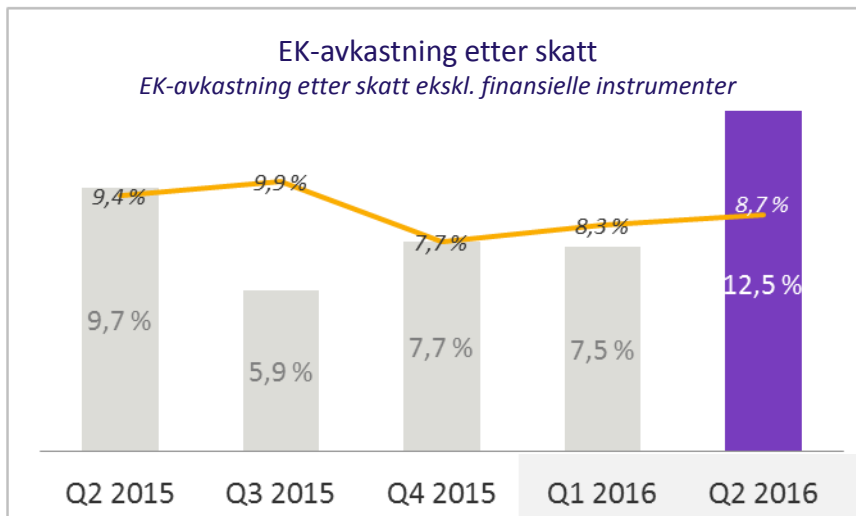
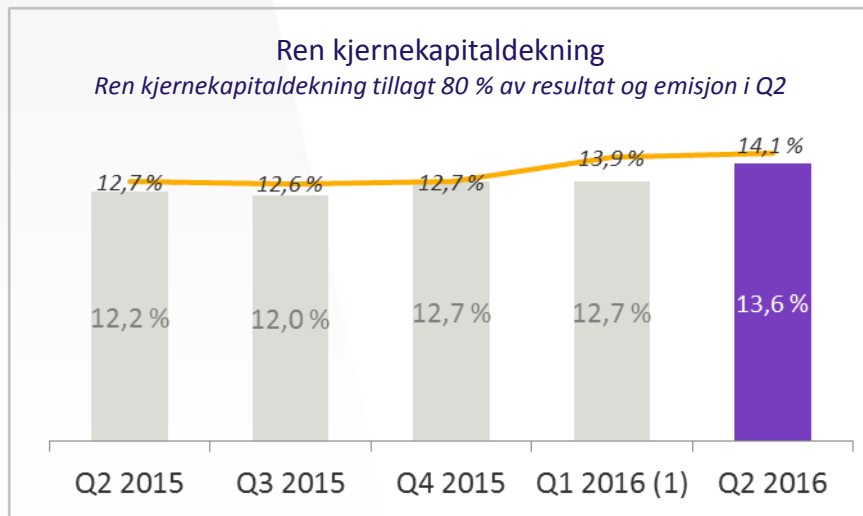
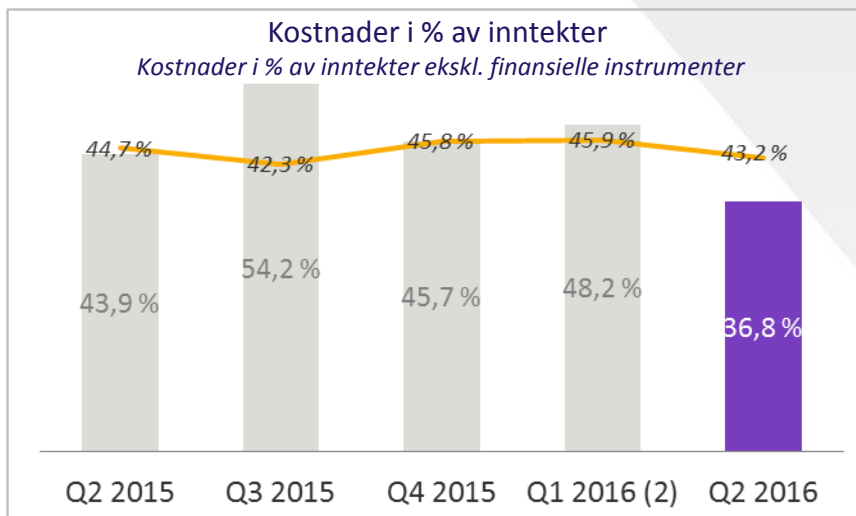
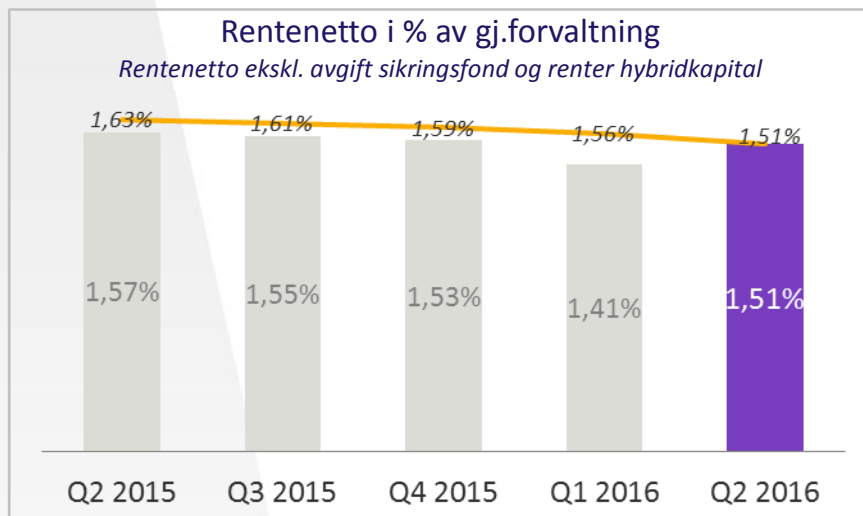
Hovedtrekkene for Sparebanken Sør sin virksomhet i 1. halvår 2016 er som følger:

- Tilfredsstillende utvikling i rentenetto og resultat fra ordinær drift
- Positive netto inntekter fra finansielle instrumenter som følge av verdiendring på obligasjoner og aksjer.
- God kostnadskontroll
- Lave tap på utlån

Resultatene etter 1. halvår 2016 gir en EK avkastning etter skatt på 10,0 prosent

Millioner NOK	1. Halvår 2016	1. Halvår 2015	Endring
Netto renteinntekter	759	748	11
Netto provisjonsinntekter	145	147	-2
Netto finans	64	37	27
Andre driftsinntekter	16	6	10
Sum inntekter	984	938	46
Driftskostnader	409	406	3
Driftsresultat før tap	575	532	43
Tap på utlån, garantier	22	32	-10
Resultat før skatt	553	500	53
Skatt	126	136	-10
Resultat etter skatt	427	364	63

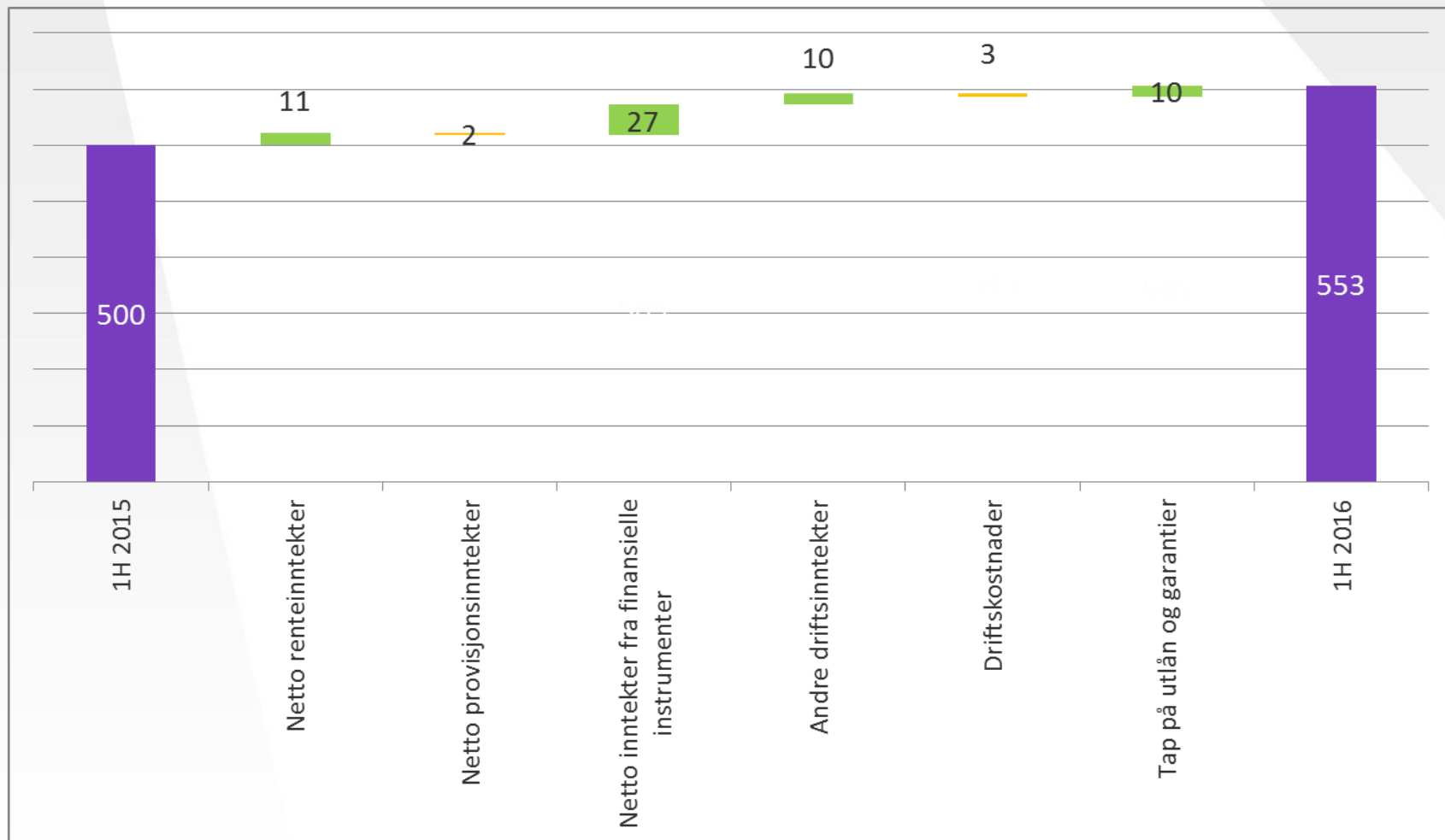
Nøkkeltall – kvartalsvis utvikling

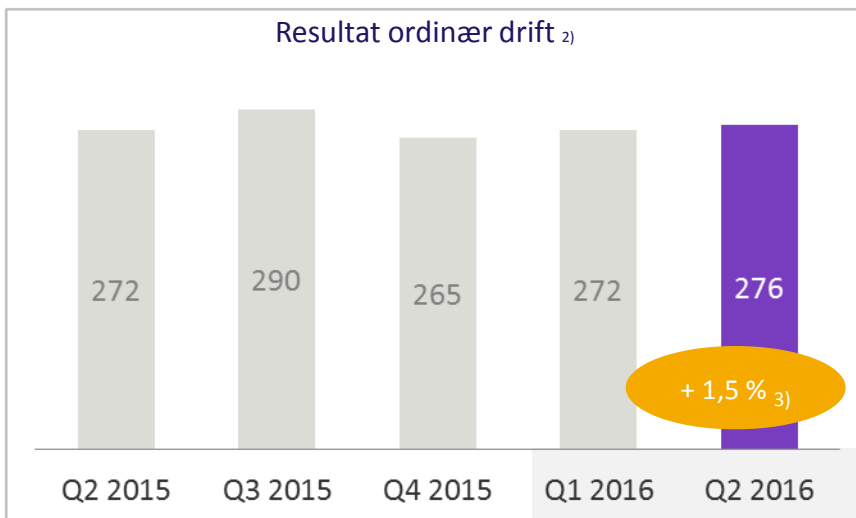
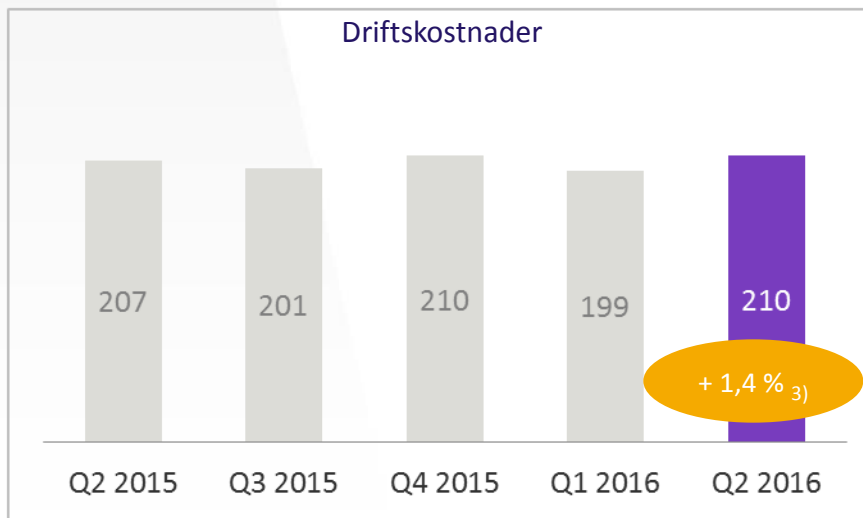
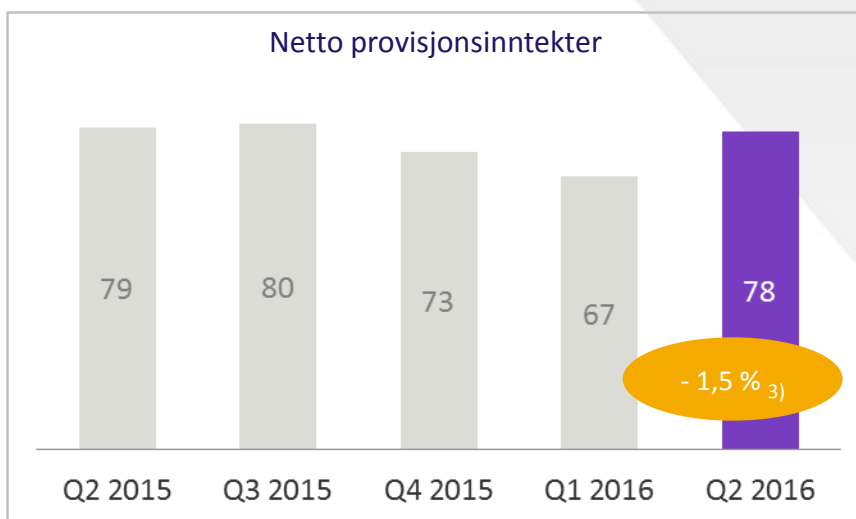
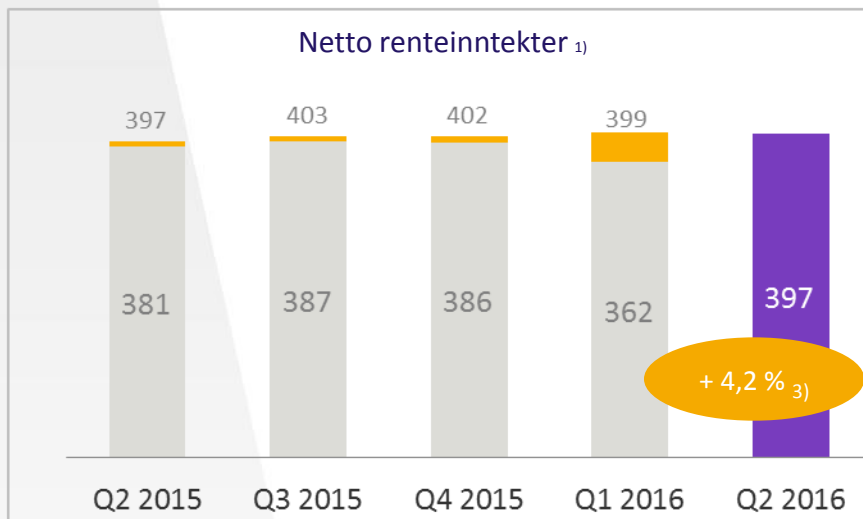
- 8) 1) Tillagt 80 % av resultat etter skatt . Emisjon ble vedtatt og tillagt i Q1, gjennomføringen var i Q2.
 2) Sikringsfondsavgiften på 37 mill. kroner er kostnadsført i sin helhet i Q1 2016.

Endring i resultat før skatt, 1. halvår 2015 – 1. halvår 2016

Resultatposter

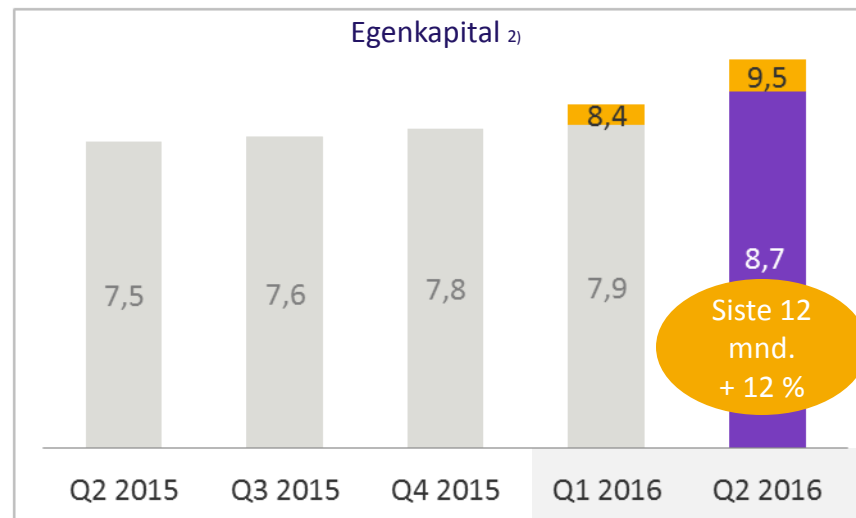
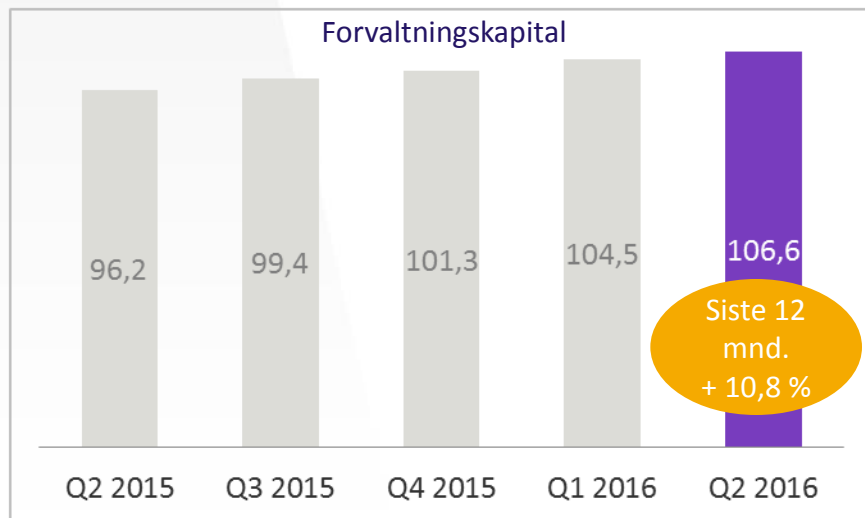
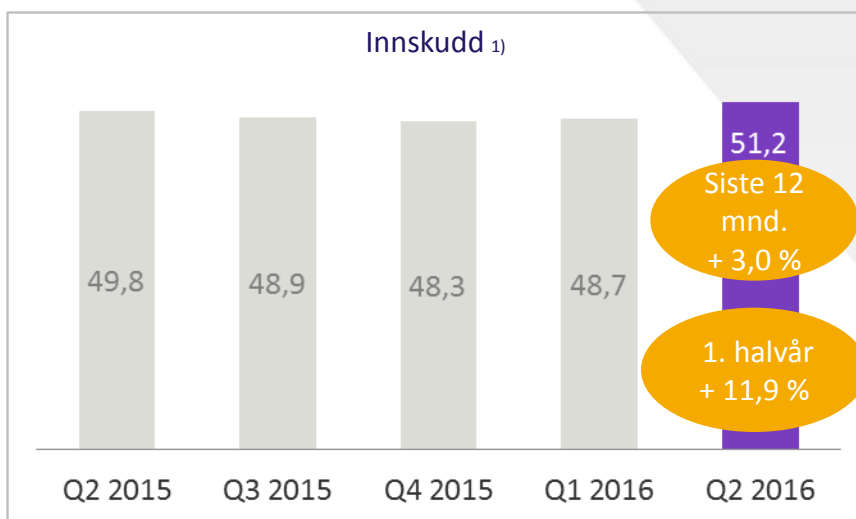
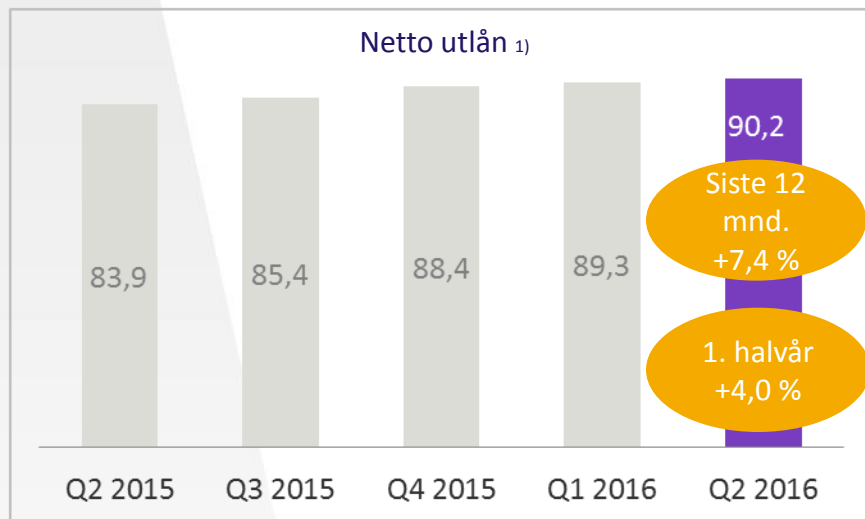

10 1) Netto renteinntekter, justert for sikringsfondsavgift og renter hybridkapital i tidligere perioder.

2) Resultat før skatt, eks netto inntekter fra finansielle instrumenter, og tap. Tidligere perioder er justert for sikringsfondsavgift og renter hybridkapital.

3) Endring i forhold til samme periode i 2015

Balanseposter

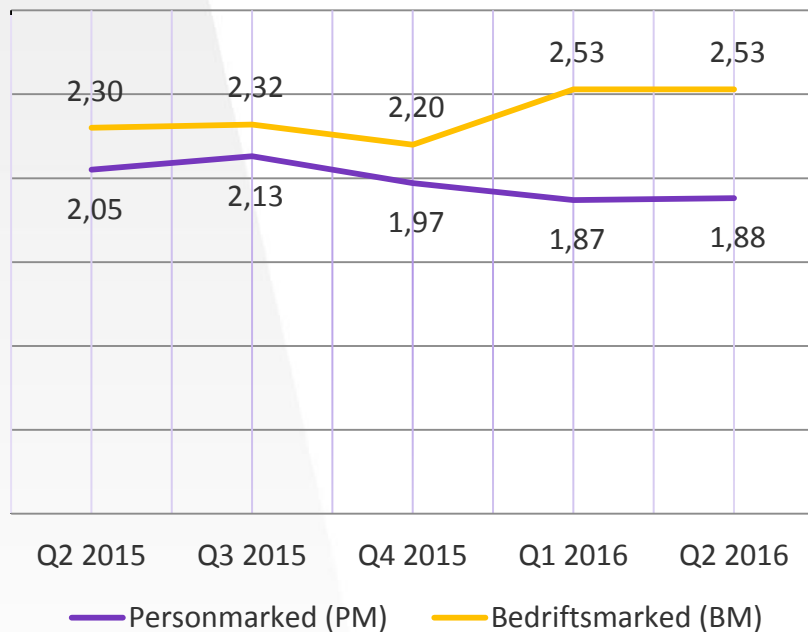

11 1) Utlånsvekst i 1. halvår er annualisert

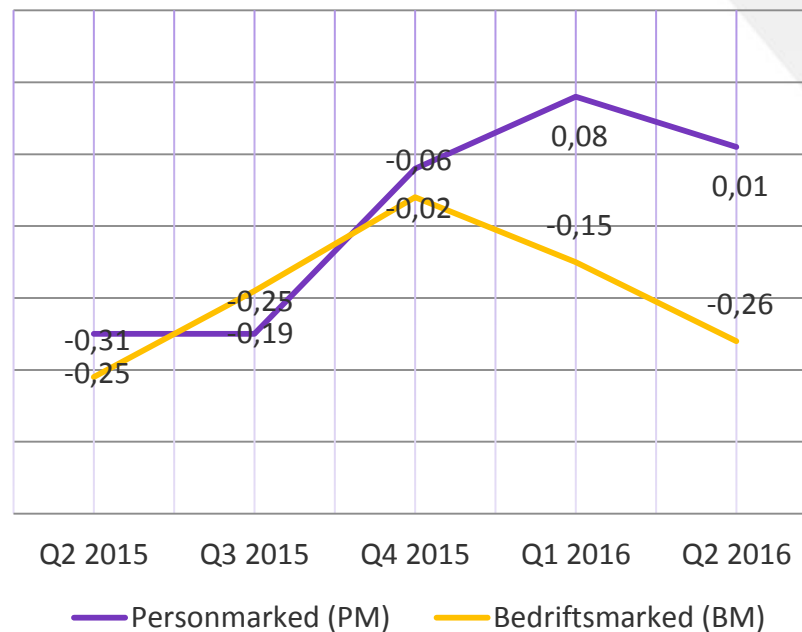
2) Egenkapital har økt i 2016 som følge av reklassifisering av hybridkapital fra gjeld til egenkapital.

Marginutvikling

Utlån

Innskudd

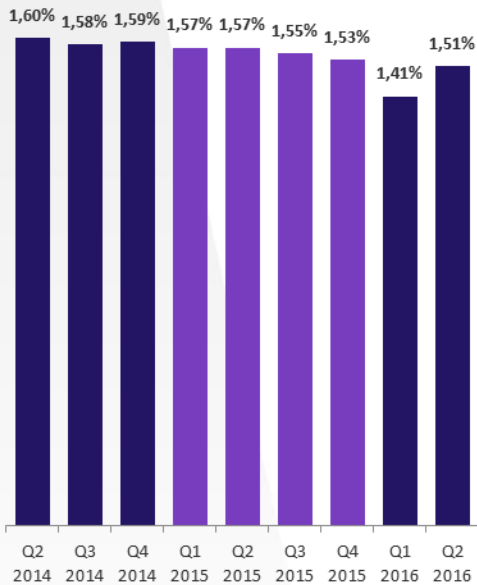

Operasjonell effektivitet

Svakt fallende rentemargin, lav kostnads- og tapsprosent

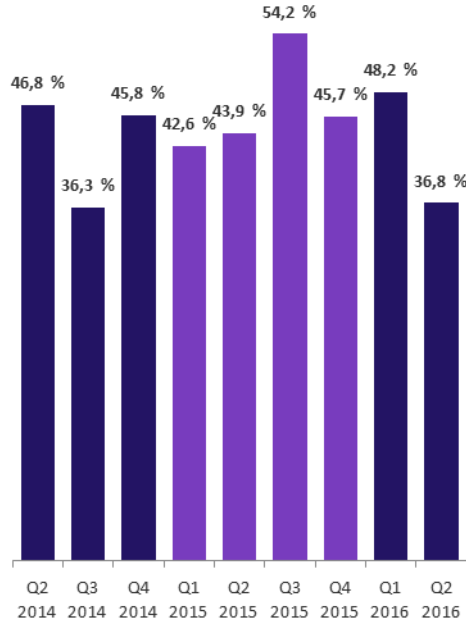
Netto rentemargin

Netto renteinntekt / gjennomsnittlig forvaltningskapital

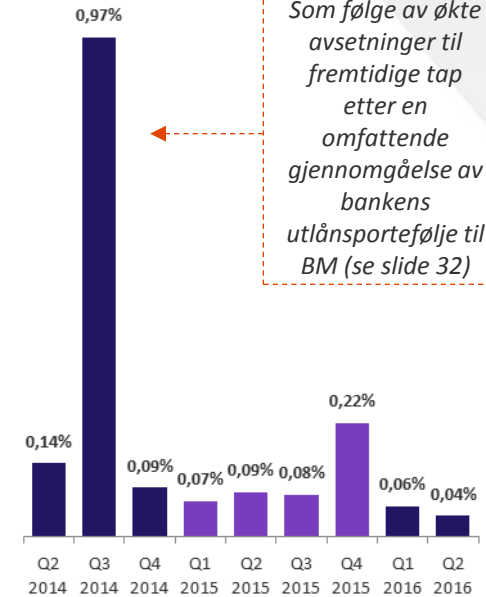
Kostnadsprosent

Driftskostnader før tap / netto inntekter

Tapsprosent

Tap på utlån og garantier / gjennomsnittlig netto utlån til kunder

Som følge av økte avsetninger til fremtidige tap etter en omfattende gjennomgåelse av bankens utlånsportefølje til BM (se slide 32)

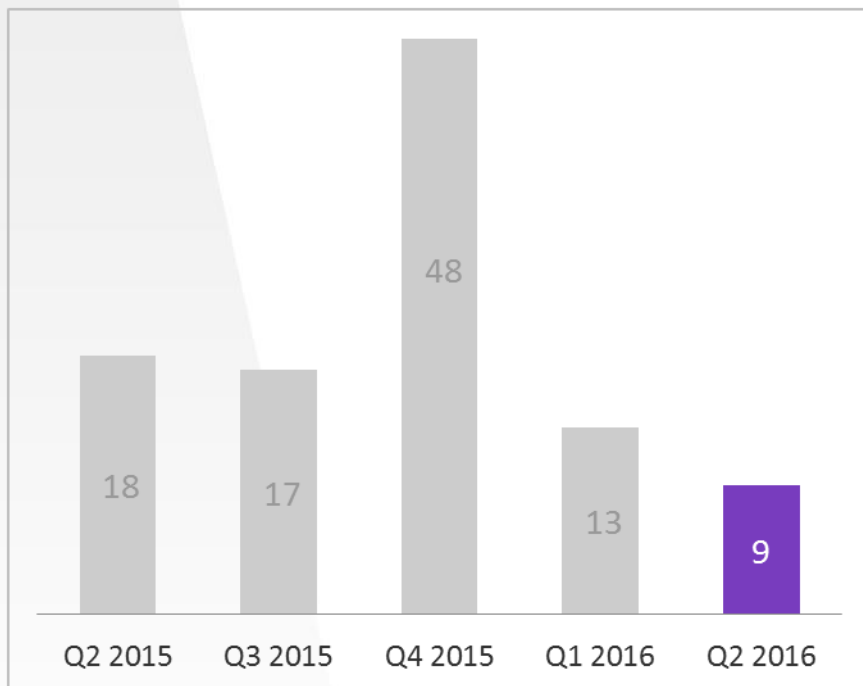
- Svakt fallende rentenetto, men styrket nominell utvikling som følge av volumvekst
- Blant de mest kostnadseffektive banker i Norge
- Tapsprosent betydelig redusert, etter grundig gjennomgang av BM-porteføljen i 2014 med tilhørende styrking av tapsavsetningene

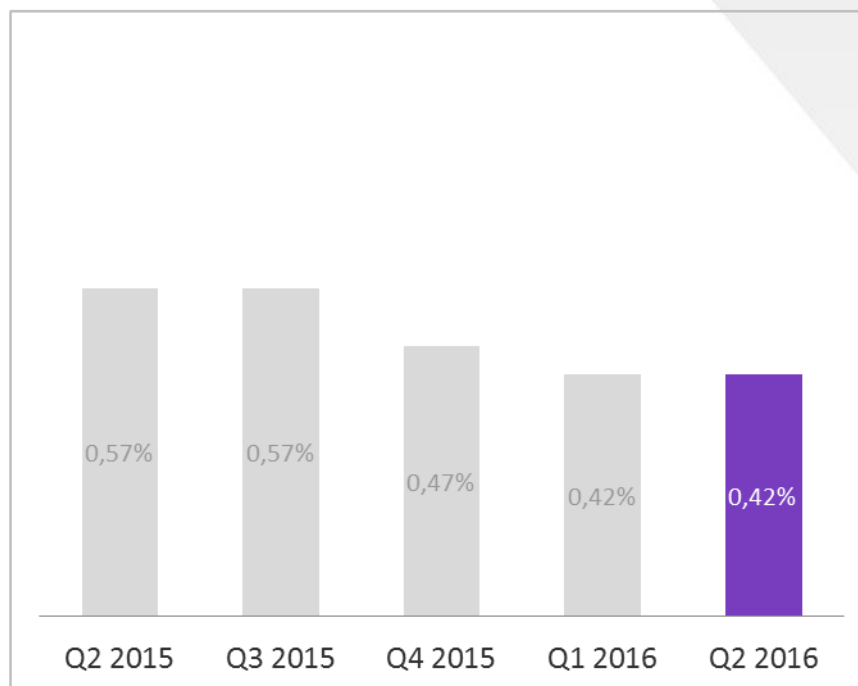
SPAREBANKEN SØR

Tap- og misligholdsvolum

Utvikling i tap

Mislighold > 90 dager i % av bto utlån

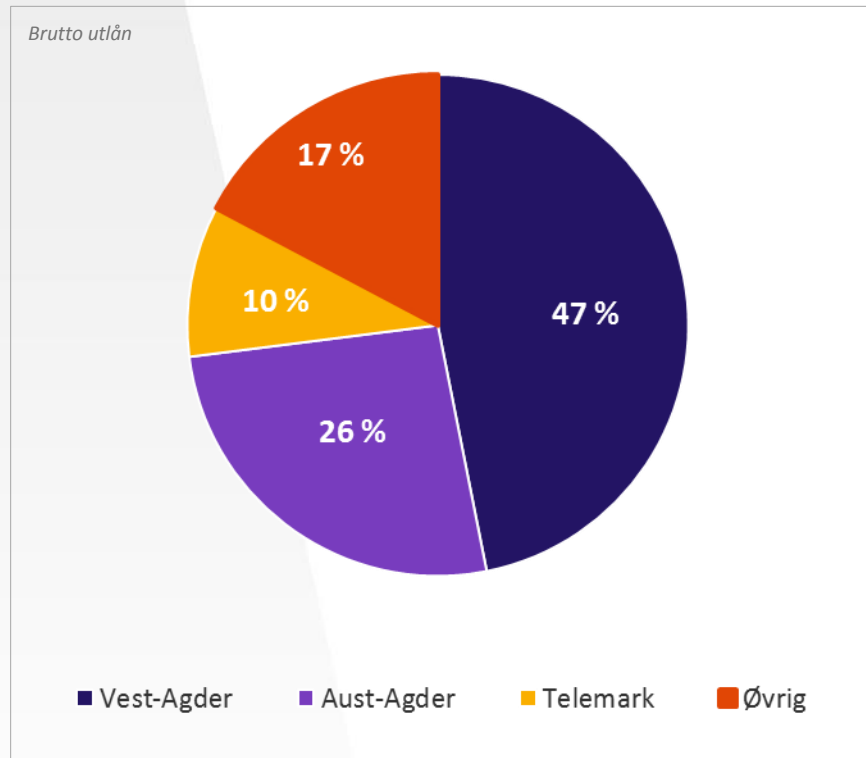

Lave tap og redusert misligholdsvolum.

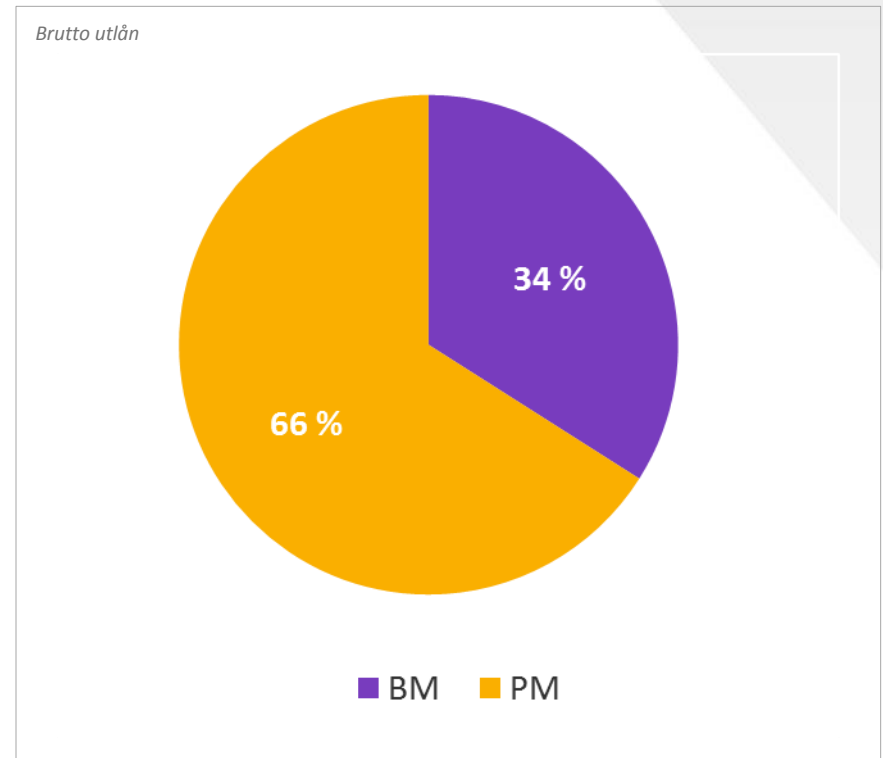
Diversifisert utlånsbalanse

Høy PM andel og geografisk spredning bidrar til en balansert portefølje

Utlån fordelt på geografi

Fordeling PM / BM

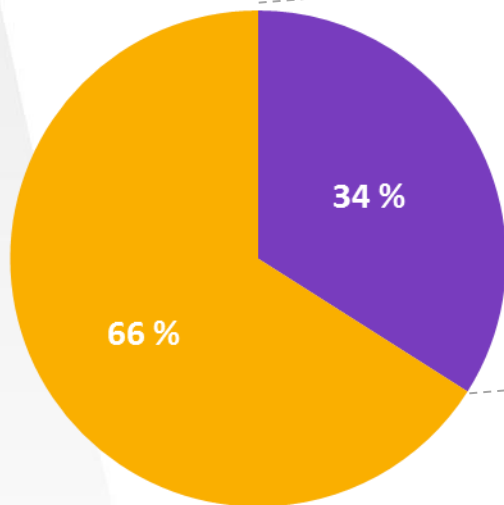
- # 1 posisjon i Vest-Agder og Aust-Agder, # 3 posisjon i Telemark.
- Tett og langsiktig samarbeid med store aktører i regionen. Avtalen med KNIF * er et godt eksempel. Bidrar til vekst også utenfor landsdelen
- Utlån til kunder er konsentrert om bankens markedsområder, konsentrasjonsrisikoen er lav, betydelige diversifisering ift. andre regioner
- Høy PM andel er i seg selv risikodempende. Kombinert med lavt snittlån (< 2 mill).

Note(*): KNIF = Kristen-Norges interessefelleskap -> består av mer enn 70 landsdekkende interesseorganisasjoner

Diversifisert utlånsbalanse

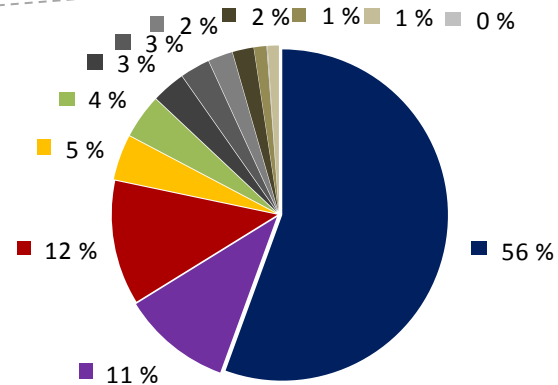
BM portefølje med svært lav direkte eksponering mot olje og oljeservice

Fordeling PM/BM

■ BM ■ PM

Fordeling BM pr bransje

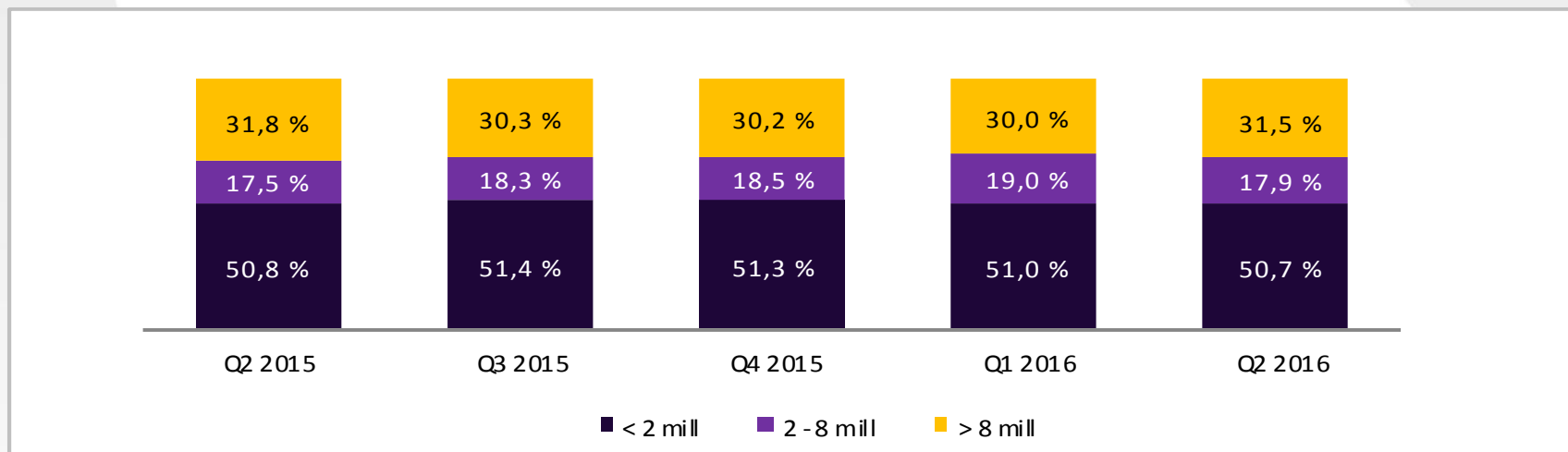
- Eiendom
- Sosial tjenesteyting / øvrige næringer
- Bygg og anlegg
- Industri
- Transport og kommunikasjon
- Offentlig forvaltning
- Utvikling av eiendom
- Finansiell/forretningsmessig tjenesteyting
- Varehandel
- Primærnæring
- Hotell og restaurant
- Øvrige næringer

BM portefølje som gjenspeiler den næringsvirksomhet som drives i landsdelen, med ett viktig unntak. Sparebanken Sør har svært lav direkte eksponering mot olje og oljeservice.

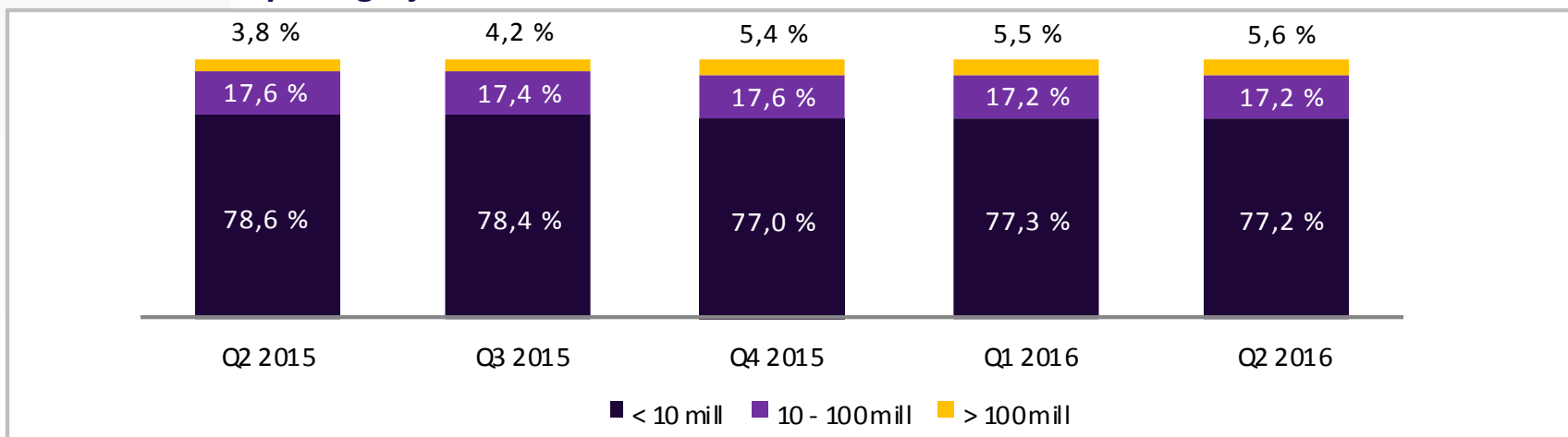

Portefølje

Innskudd på beløpsstørrelse

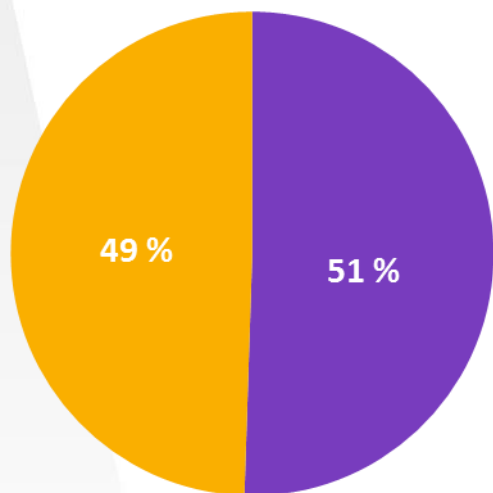

Utlån* på engasjementsstørrelse

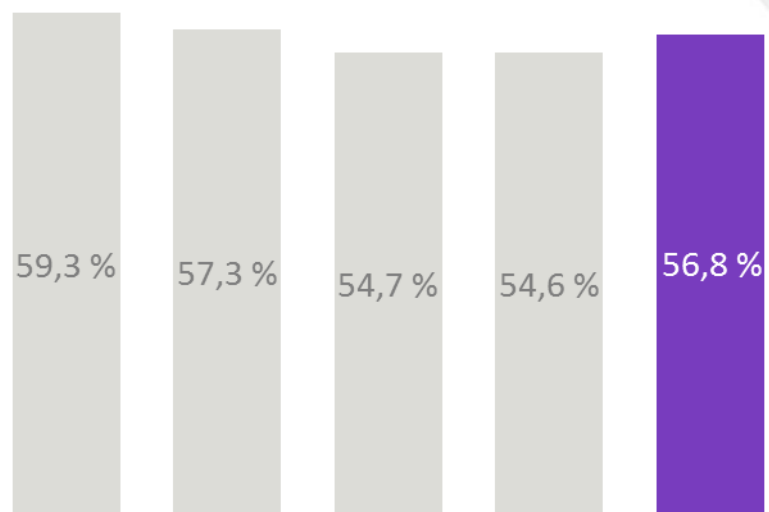
Innskudd

Fordeling PM/BM

■ BM ■ PM

Innskuddsdekning

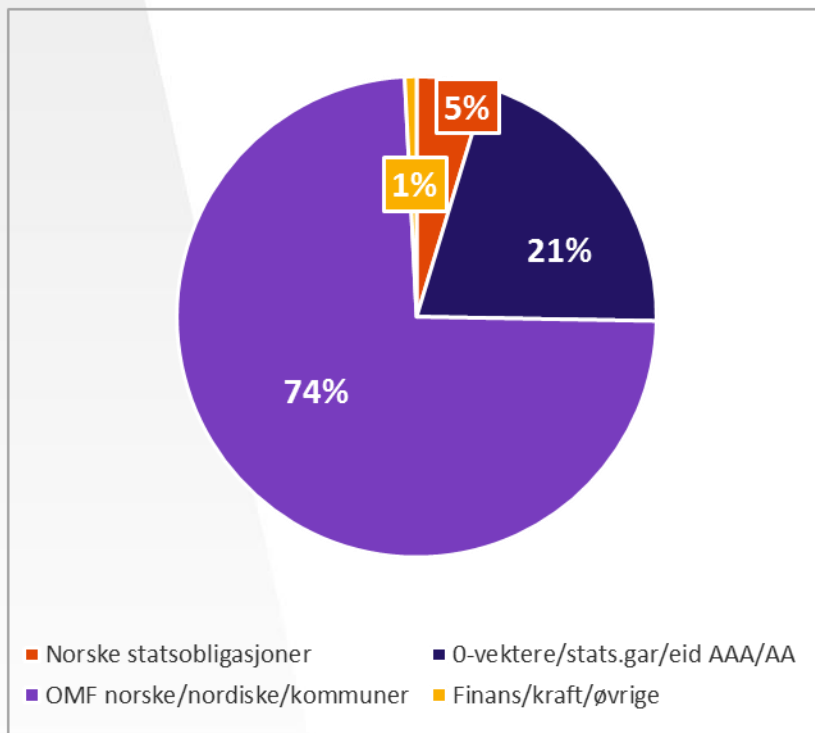

Q2 2015 Q3 2015 Q4 2015 Q1 2016 Q2 2016

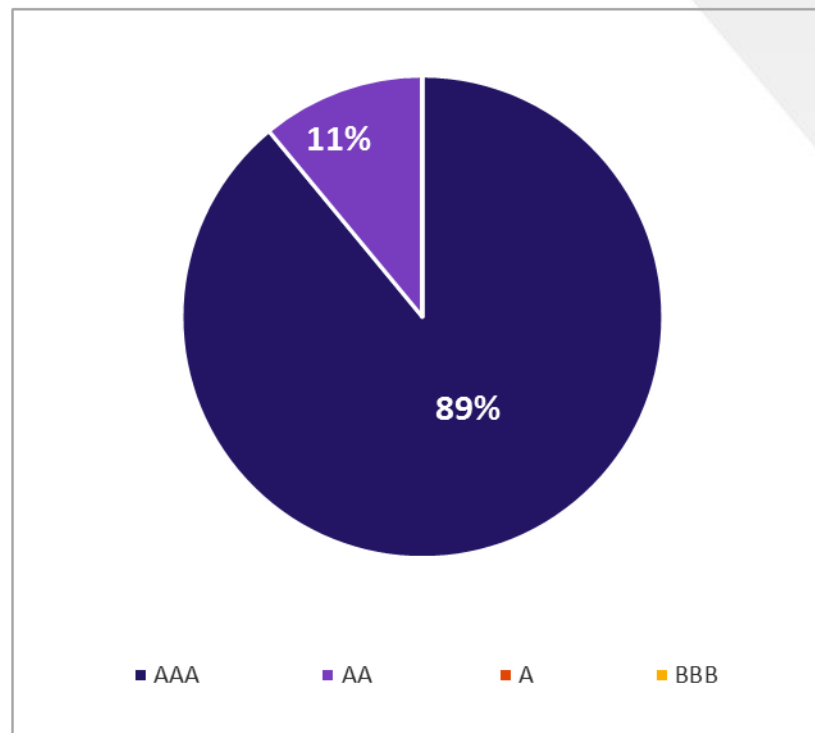
Stabil innskuddsutvikling i 2016

Likviditetsportefølje

Kategori

Rating

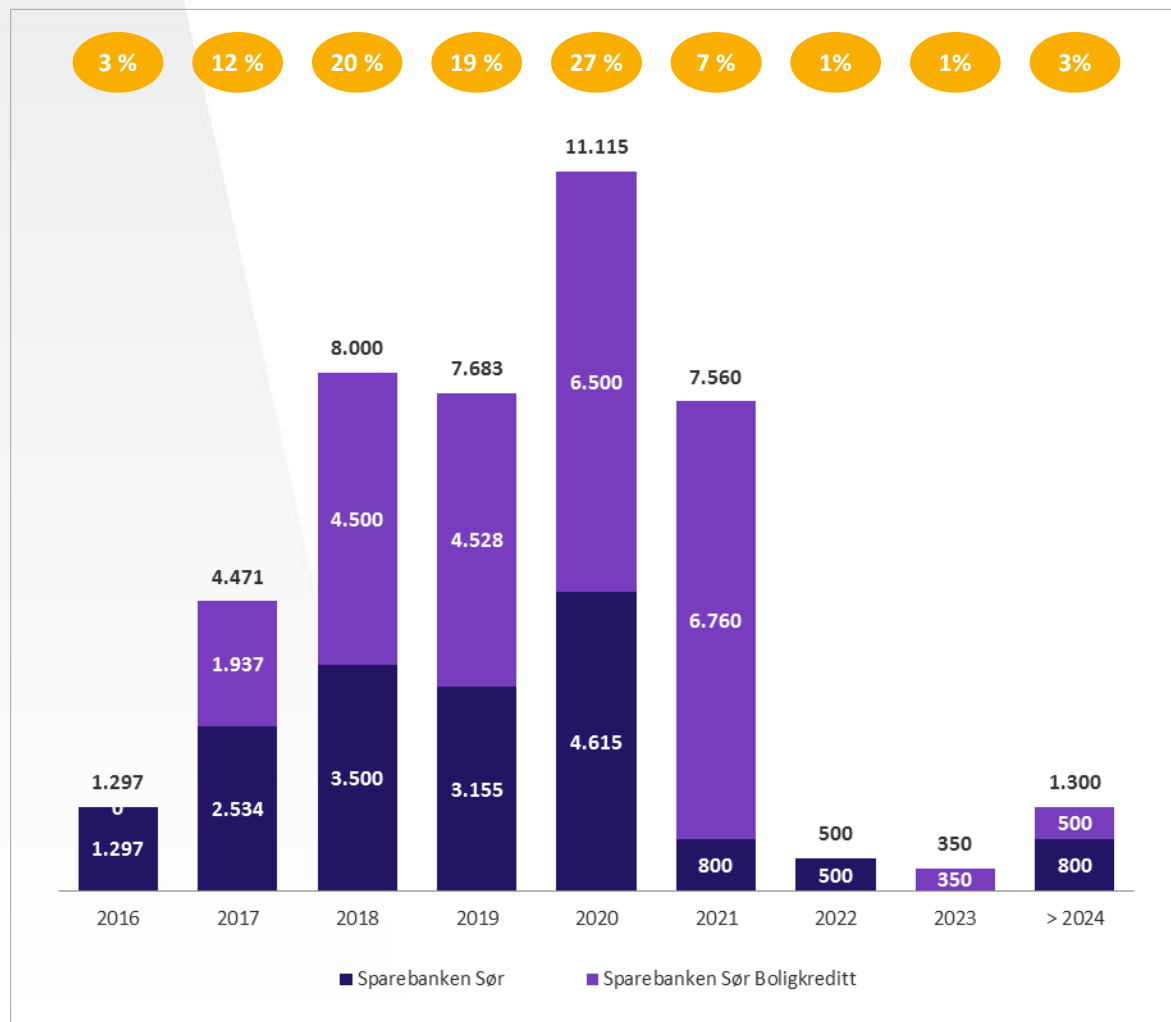

- Total likviditetsportefølje på 12,9 mrd kroner
- 100 prosent investment grade og 100 prosent likvide instrumenter
- Likviditetsindikator 109 prosent og likviditetsreserve (LCR) 153 prosent

Funding

God forfallsfordeling gir større trygghet ved markedsuro

Gjenværende løpetid på utestående markedsfinansiering

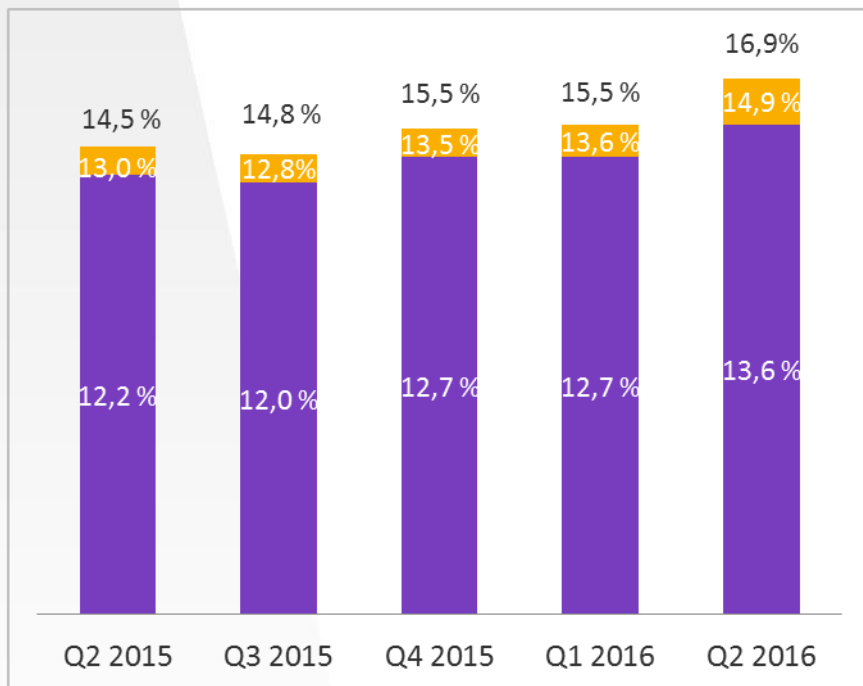
- Total funding utgjorde NOK 42,9 mrd., hvorav NOK 25,2 mrd. er utstedt som obligasjoner med fortrinnsrett pr 30. juni 2016.
- Banken har god fordeling av forfallsprofilen og begrensede forfall i 2016 og 2017
- Funding > 12 måneder utgjorde 92%
- Likviditetsindikator 1 er 109%
- Likviditetsreserve (LCR) er 153% på konsernnivå
- Gjennomsnittlig løpetid er 3,4 år

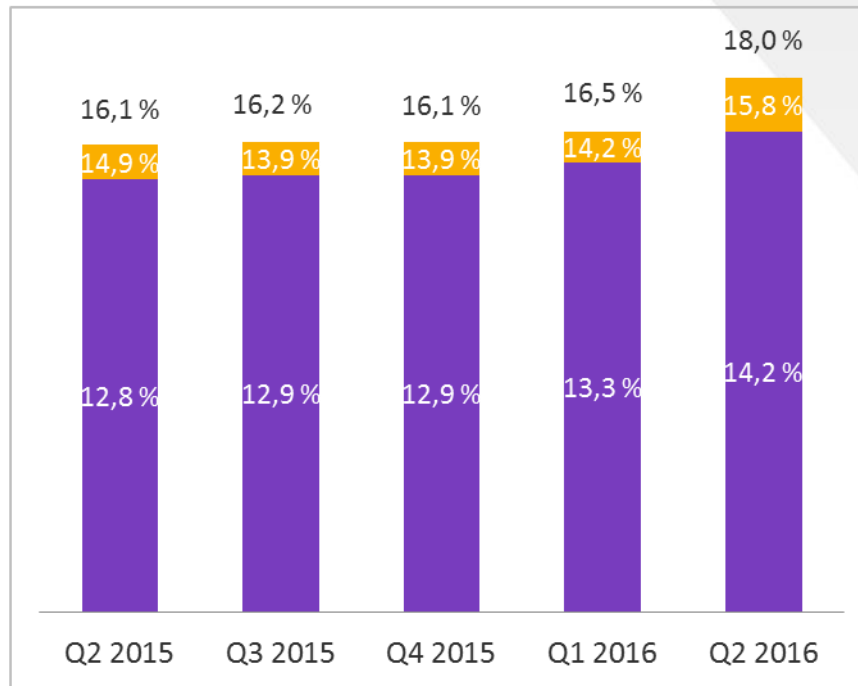
SPAREBANKEN SØR

Kapitaldekning

Konsern

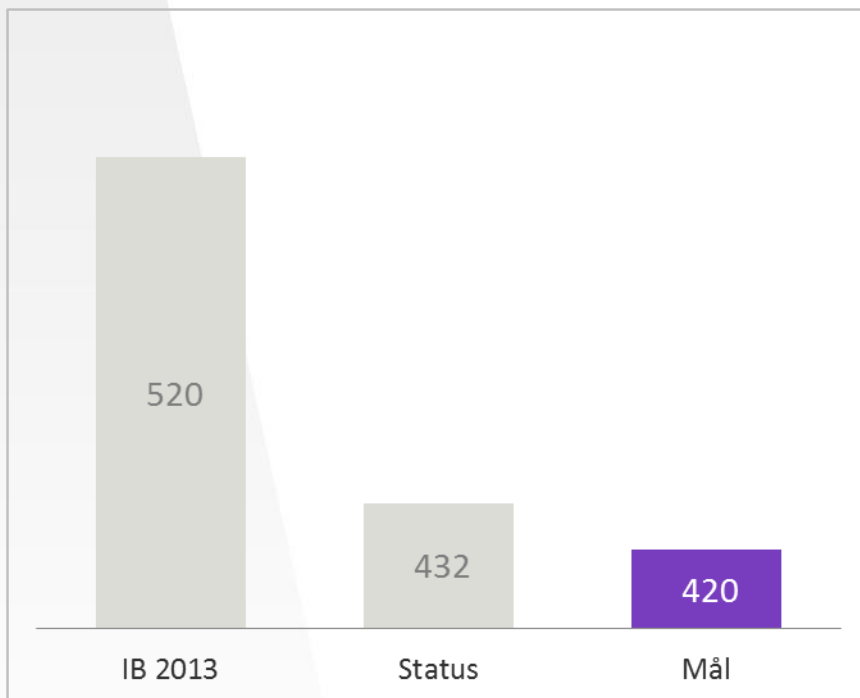
Morbank

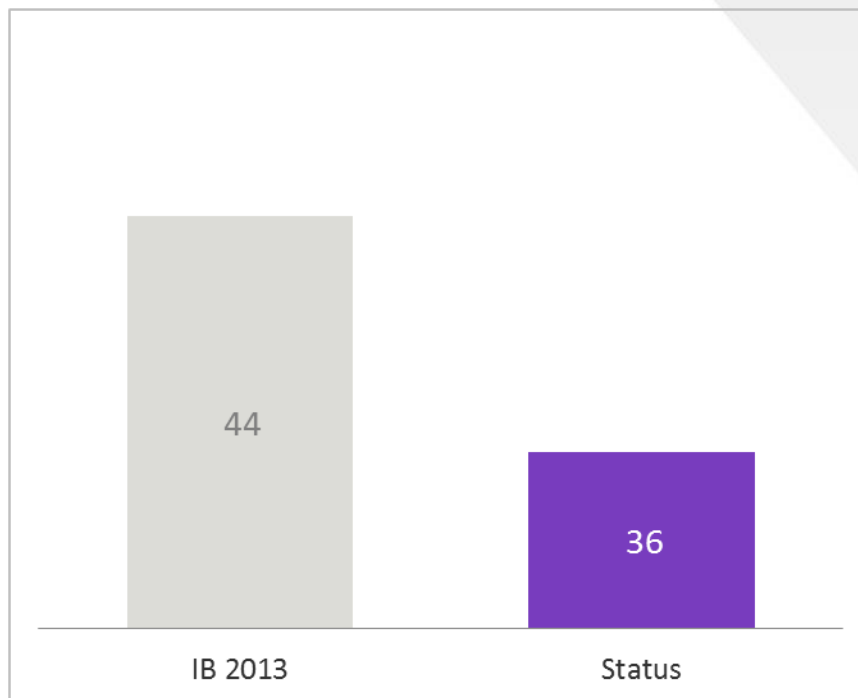
Ren kjernekapitaldekning, tillagt 80 % andel av resultat, ville vært 14,1 % for konsernet

Effekter av fusjonen

Antall årsverk bankvirksomheten

Antall kontorer

Betydelige potensiale er realisert, og videre kostnadseffektivisering en del av løpende drift.

Oppsummering 1. halvår 2016

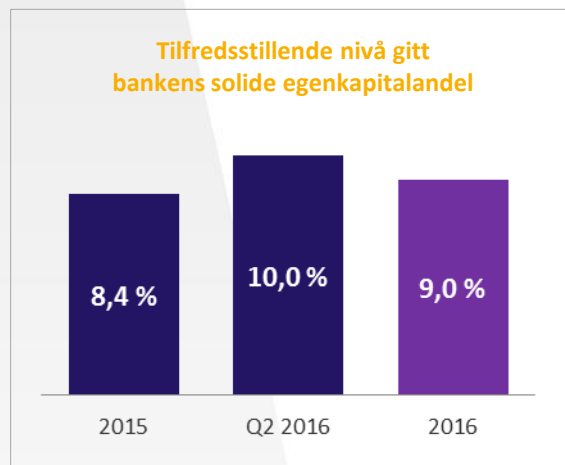
Resultatet	Banken har levert en forbedring i resultat fra ordinær drift gjennom god vekst, stabile netto renteinntekter, samt lave kostnader og tap.
Finans	Positive netto inntekter i 2. kvartal fra finansielle instrumenter som følge av verdiendring på obligasjoner, fastrenteutlån og aksjer.
Kapital	Sparebanken Sør er godt kapitalisert i forhold til myndighetskravene pr. 30.06.2016. Inkludert andel av årets resultat utgjorde ren kjernekapitaldekning 14,1 prosent og total kapitaldekning 17,4 prosent.
Vekst	12 mnd. utlånsvekst på 6,2 mrd. kroner tilsvarende 7,4 prosent. Utlånsveksten er redusert i 1. halvår til 4,0 prosent (annualisert). 12 mnd. innskuddsvekst på 1,5 mrd. kroner tilsvarende 3,0 prosent.
Oppsummert	Solid underliggende drift gir et resultat før skatt på 553 mill. kroner etter første halvår 2016.

Finansielle nøkkelvariabler og ambisjoner for 2016

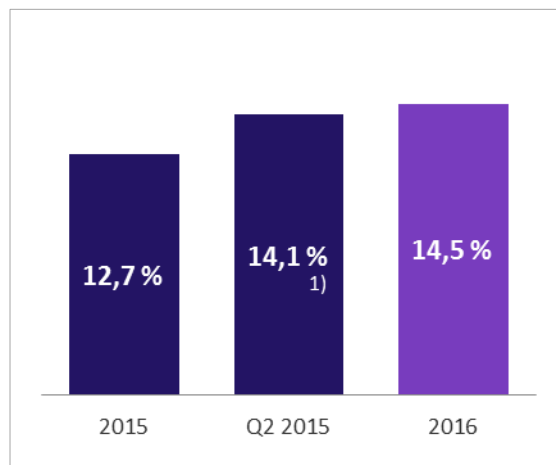
Operasjonelle tiltak er iverksatt og sikrer banken fortsatt vekstkapasitet i 2016

Egenkapitalavkastning

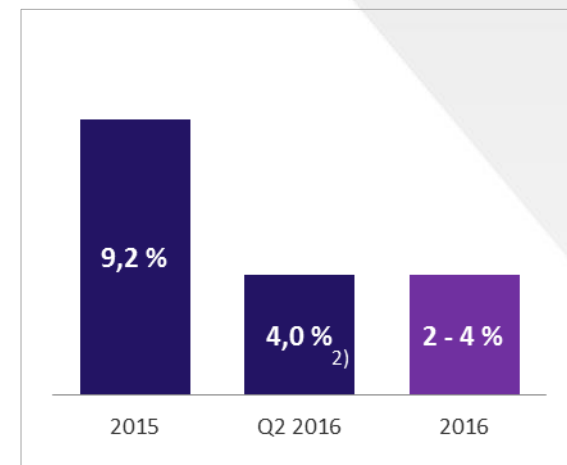
Tilfredsstillende nivå gitt bankens solide egenkapitalandel

Ren kjernekapital (konsern)

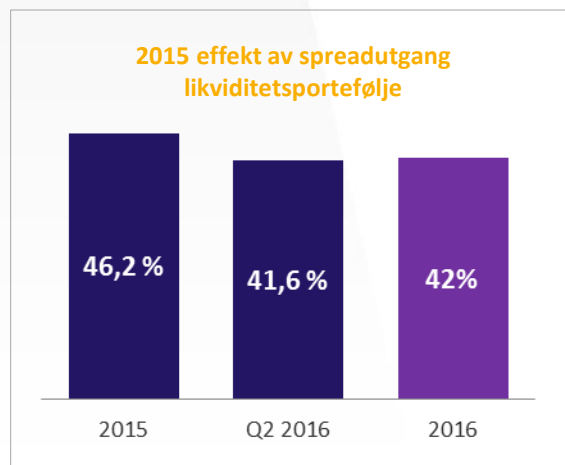

Utlånsvekst

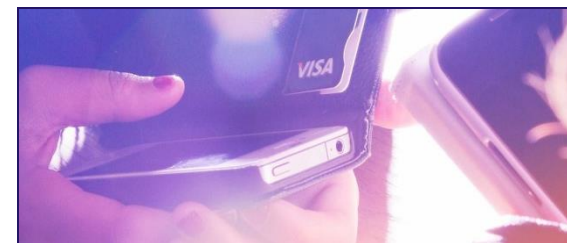
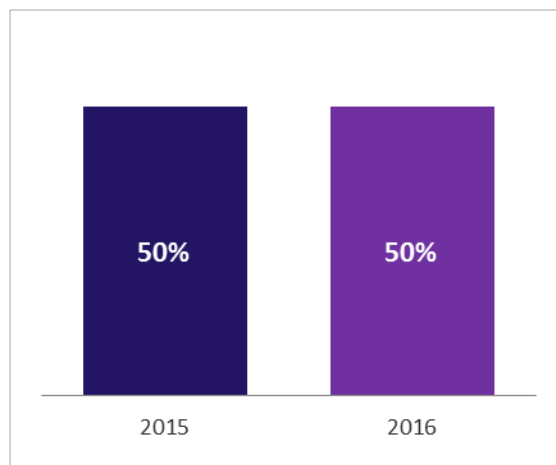

Kostnadsutvikling

2015 effekt av spreadutgang likviditetsportefølje

Utbyttegrad

1) Tillagt andel av resultat

2) Vekst hittil i år annualisert

Forventninger fremover

Makro	Veksten i norsk økonomi er moderat. Arbeidsledigheten har vært stigende i perioden, og utviklingen innen oljeindustrien vil kunne påvirke den økonomiske utviklingen i regionen negativt i tiden fremover.
Landsdelen	Sparebanken Sør har en svært lav direkte eksponering mot olje- og oljeservice sektoren, men vil som største regionbank kunne bli berørt av den generelle konjunkturutviklingen i landsdelen.
Kapital	Banken er godt posisjonert til å nå mål om ren kjernekapital på 14,5 prosent gjennom gode resultater fra ordinær drift og redusert vekst i risikovektet balanse.
Funding	Banken er nå godt posisjonert for langsiktig finansiering fra det norske og det internasjonale markedet.
Oppsummert	Sparebanken Sør skal skape vekst og utvikling for landsdelen. For å kunne realisere denne visjonen skal banken være ledende, solid og selvstendig med Agder og Telemark som hovedmarked.

VEDLEGG

SPAREBANKEN SØR

Utvikling rentenetto ekskl. avgift sikringsfond og renter hybridkapital

Millioner NOK	Q2 2016	Q1 2016	Q4 2015	Q3 2015	Q2 2015
Netto renteinntekter	397	362	386	387	381
Sikringsfondsavgift		37	9	9	9
Renter hybridkapital			7	7	7
Netto renteinntekter, justert for prinsippendringer i 1. kvartal	397	399	402	403	397
I % av forvaltningskapital	1,51 %	1,56 %	1,59 %	1,61 %	1,63 %

Netto renteinntekter påvirket av endret regnskapsmessig behandling av avgift til Bankenes sikringsfond og reklassifisering av hybridkapital fra gjeld til egenkapital.

Egenkapitalbevisiere

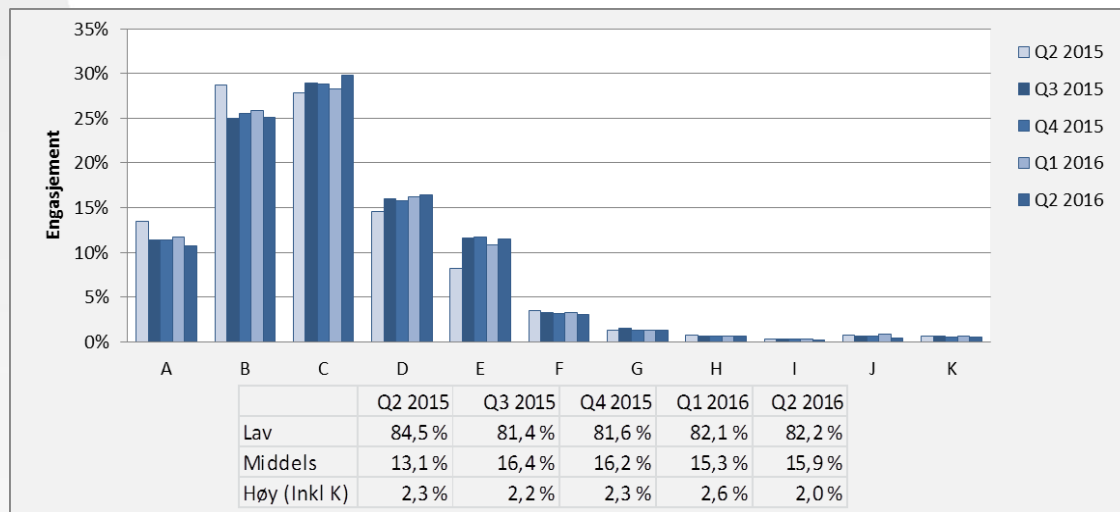
20 største EK bevis eiere pr. 30/6 - 2016

	Navn	Antall EKB	Andel EKB		Navn	Antall EKB	Andel EKB
1	Sparebankstiftelsen Spb. Sør	8 125 679	51,88 %	11	Allumgården	151 861	0,97 %
2	Arendal Kommunale Pensjonskasse	450 000	2,87 %	12	Sparebanken Vest Aksjer	145 634	0,93 %
3	HOLTA INVEST AS	444 410	2,84 %	13	MP Pensjon PK	112 733	0,72 %
4	Pareto AS	417 309	2,66 %	14	Profond AS	101 331	0,65 %
5	GLASTAD INVEST AS	387 467	2,47 %	15	Norgesinvestor Proto AS	101 252	0,65 %
6	Verdipapirfondet EIKA	329 988	2,11 %	16	Ottersland AS	100 000	0,64 %
7	Merrill Lynch	329 080	2,10 %	17	Wenaas Kapital AS	90 350	0,58 %
8	Bergen Kom. Pensjonskasse	250 000	1,60 %	18	Spareskillingsbanken	87 780	0,58 %
9	Wenaasgruppen AS	186 206	1,19 %	19	Artel Holding AS	82 131	0,52 %
10	Gumpen Bileiendom AS	154 209	0,98 %	20	Skandinaviske Enskilda Banken	80 650	0,51 %
	Sum 10 største eiere	11 074 348	70,70		Sum 20 største eiere	12 128 070	77,43 %

- Det er pr. 30. juni 2016 utstedt 15 663 944 egenkapitalbevis pålydende kr 50.
- Resultat (Konsern) pr. EK bevis utgjør pr. 1. halvår 4,0 kroner pr. bevis
- Forstandskapet vedtok 30. mars 2016 emisjon av 10 895 270 nye egenkapitalbevis, emisjonen ble gjennomført 3. mai 2016. På denne dato økte eierbrøken fra 13,0 prosent til 19,8 prosent. Vektet gjennomsnittlig eierbrøk i 1. halvår 2016 var 15,2 prosent.

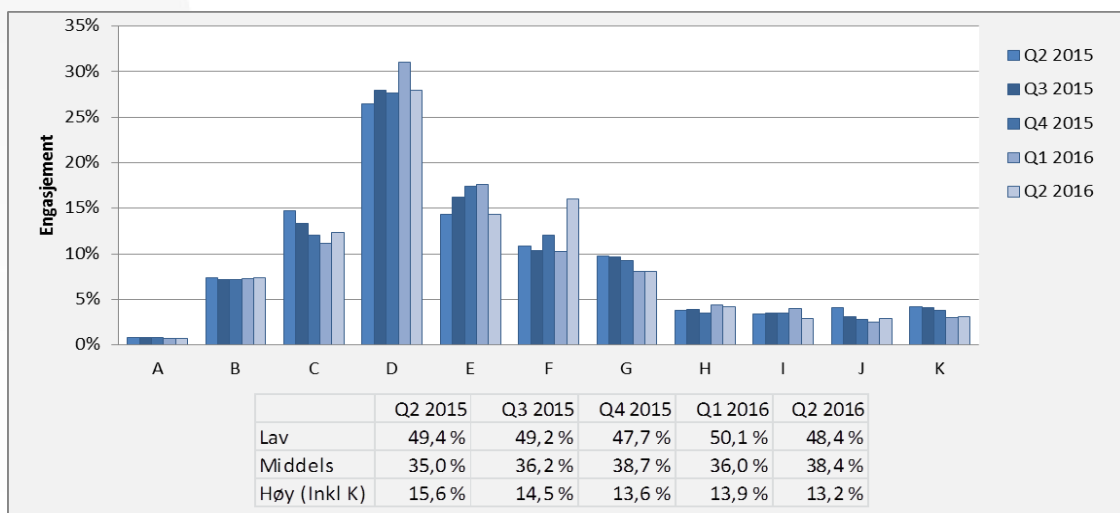
Porteføljekvalitet - scoring (PD)

PM

Klasse	Nedre grense	Øvre grense	
Lav	A	0,00	0,10
	B	0,10	0,25
	C	0,25	0,50
	D	0,50	0,75
Middels	E	0,75	1,25
	F	1,25	2,00
	G	2,00	3,00
Høy	H	3,00	5,00
	I	5,00	8,00
	J	8,00	99,99
	K	100,00	

BM

Kommentarer:

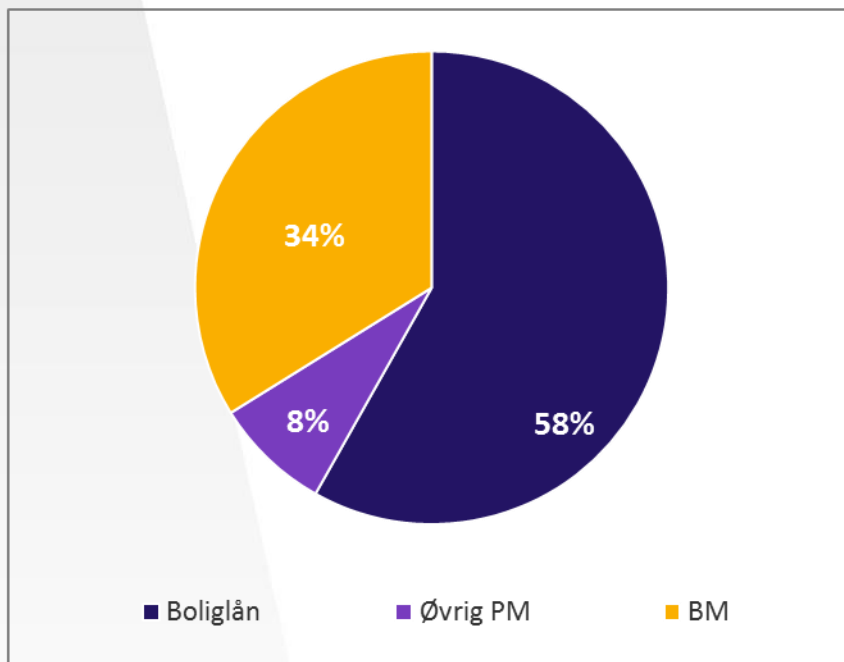
Svak bedring i risikoprofil PM og tilnærmet uendret risikoprofil i BM hensyntatt migrering mellom de ulike risikokategoriene.

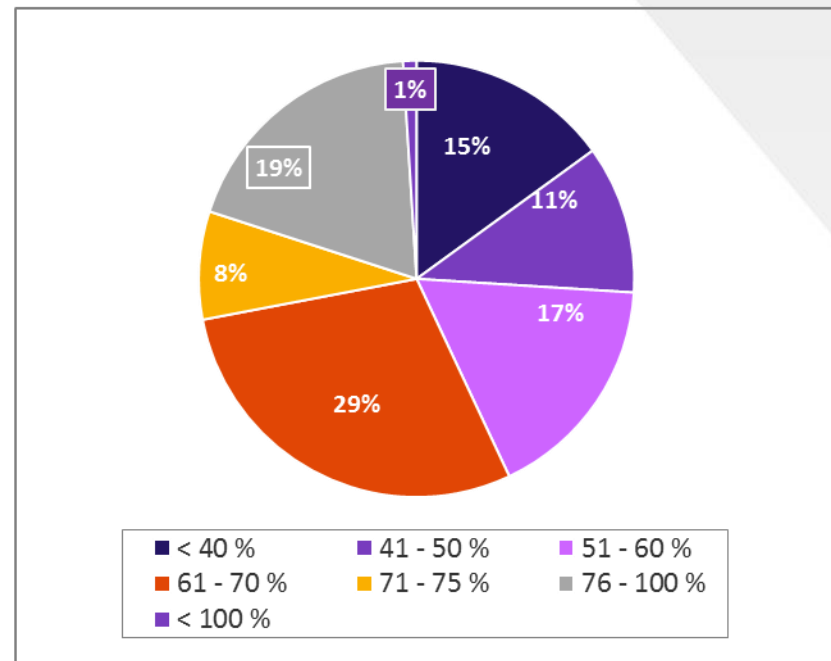
SPAREBANKEN SØR

Sparebanken Sør – Pant i bolig

Låneporteføljen i Sparebanken Sør

LTV boliglån

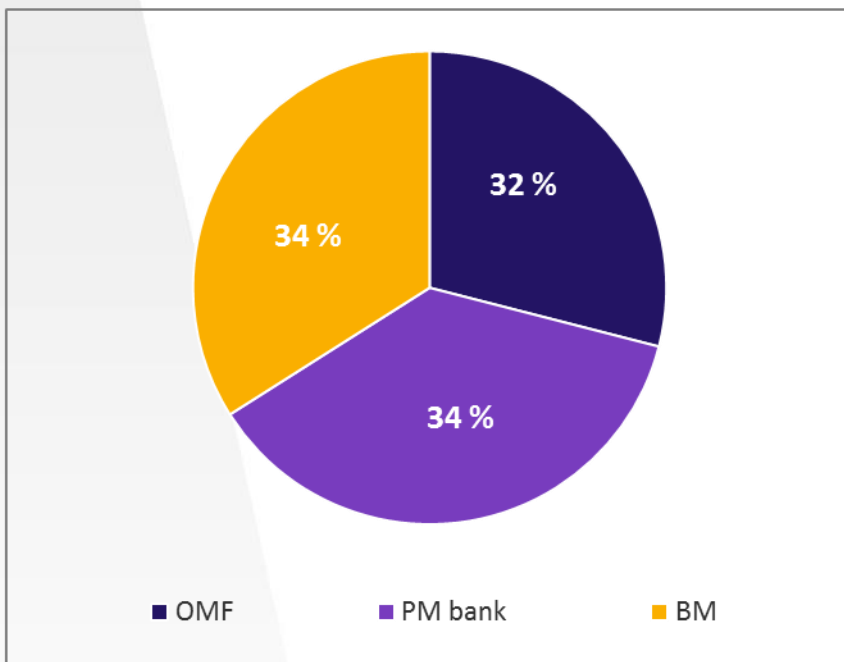
- Stor andel av PM porteføljen er sikret med pant i bolig
- Kun 1 prosent av boliglånene har LTV over 100 prosent

LTV-fordelingen er basert på en fordeling hvor hele lånet plasseres i det intervall hvor "den siste delen" av lånet hører til.

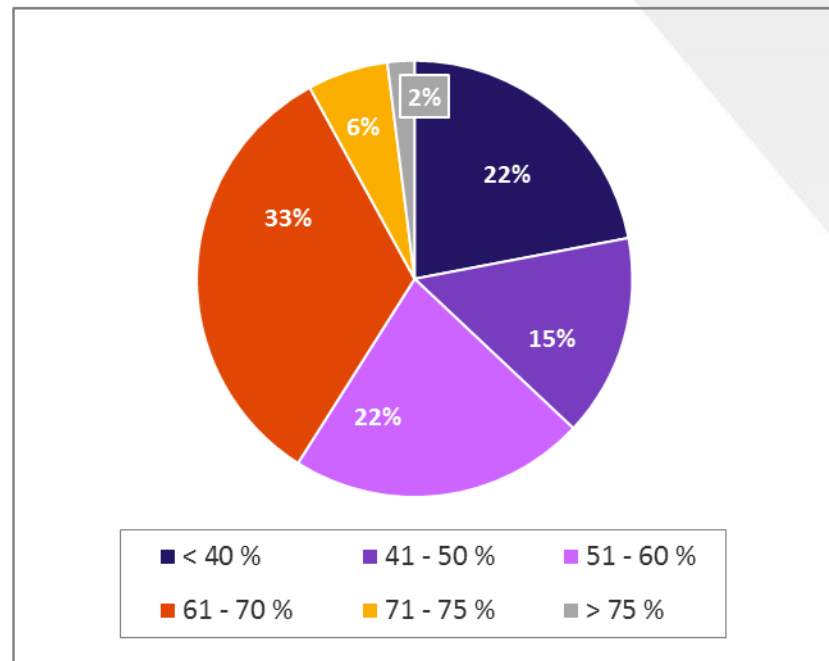
Dette innebærer at reell LTV-fordeling vil være lavere enn det som fremgår av tabellen.

Sparebanken Sør Boligkreditt AS – 100 % eid av Sparebanken Sør

Låneporteføljen i Sparebanken Sør

LTV i Sparebanken Sør Boligkreditt

Utbyttepolitikk

Målsetting om at 50% av eierandelens andel av årets resultat skal utbetales

- Sparebanken Sør skal gjennom god, stabil og lønnsom drift sikre at egenkapitalbeviserne oppnår **konkurransedyktig avkastning** i form av **utbytte og verdistigning** på egenkapitalbevisene
- **Overskuddet skal fordeles** mellom eierandelskapitalen (egenkapitalbeviserne) og grunnfondskapitalen i samsvar med deres andel av egenkapitalen
- Ved fastsettelse av årlig utbyttepolitikk skal **bankens kapitalbehov** ivaretas, herunder myndighetspålagte krav til kapitaldekning, **forventninger hos investorer** samt **bankens strategiske planer**
- Det er en målsetting at **om lag halvparten** av eierandelskapitalens andel av årets resultat etter skatt, skal **utdeles som utbytte**

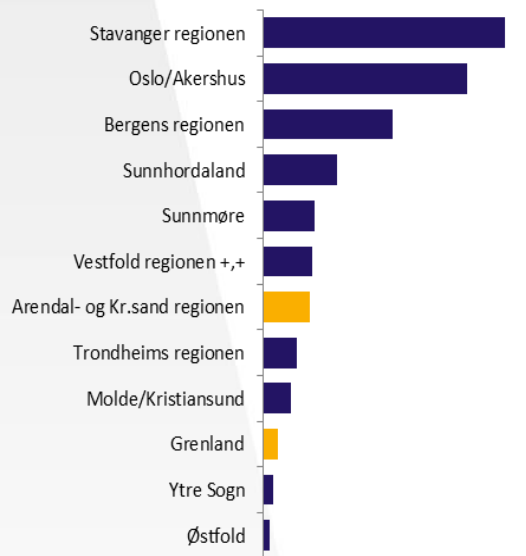
SPAREBANKEN SØR

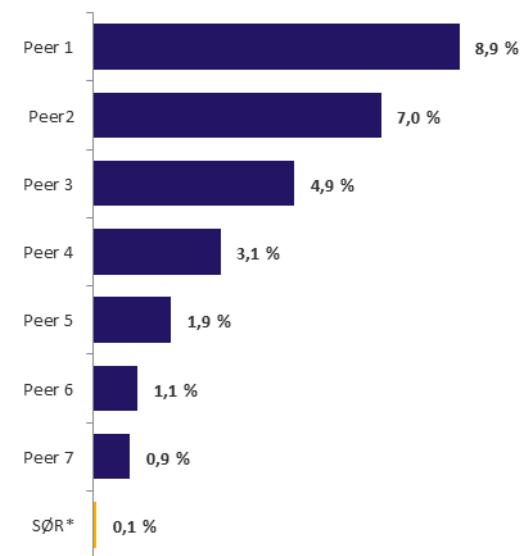
Diversifisert utlånsportefølje

Lav eksponering mot olje & offshore | stabil eksponering mot eiendom

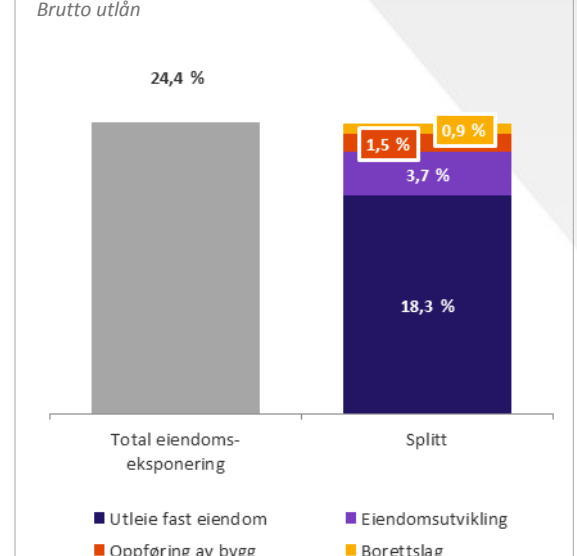
Norges største petroleumsregioner *

Eksponering mot olje- og oljeservice **

Overordnet eiendomseksponering i BM

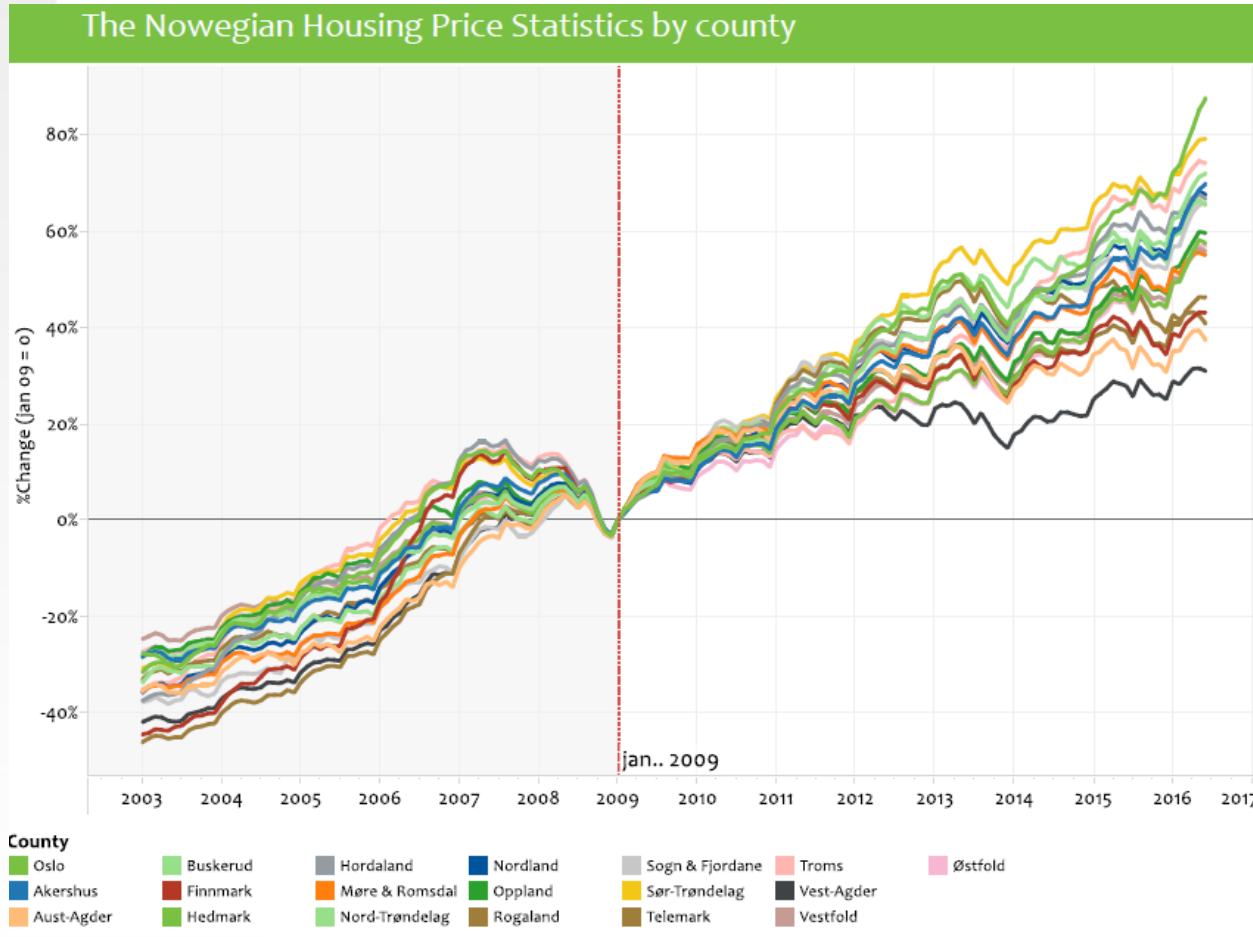

- SØR har tilnærmet null direkte eksponering mot olje & offshore pga. et langsiktig strategisk valg med fundament lenge før fusjonen
- Selv om Vest-Agder er noe over snittet eksponert mot olje, bidrar Aust-Agder og Telemark til at bankens nedslagsfelt er under snittet i Norge
- Bankens overordnede eiendomseksponering utgjør ~ 72% av BM-porteføljen -> sistnevnte utgjør riktignok kun 24,4% av totale utlån
- Store deler av eiendomseksponeringen knytter seg til næringseiendom (utleie og borettslag). SØR har betydelig kompetanse på området i likhet med sine kunder som driver svært effektivt med lav vedvarende ledighet
- Eksponering mot tradisjonell bygg & anlegg (oppføring av bygg) er lav

SPAREBANKEN SØR

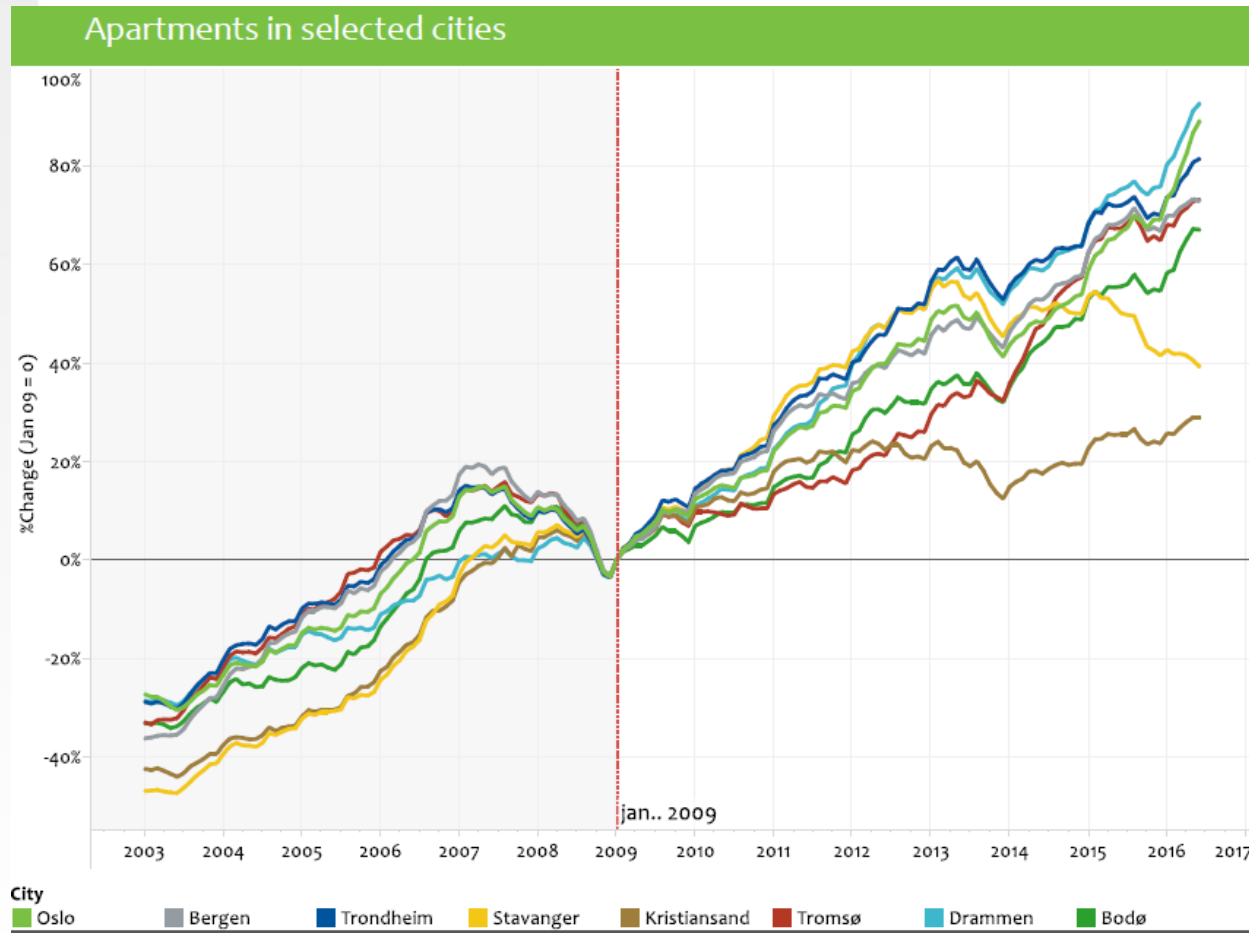
Makroforhold og rammevilkår – Boligprisutvikling juni 2016

12 måneders vekst :
 Vest-Agder + 2,4 %
 Rogaland - 4,0 %
 Oslo + 13,4 %

Mai - Juni:
 Vest-Agder - 0,5 %
 Rogaland - 1,2 %
 Oslo + 1,3 %

Makroforhold og rammevilkår – Boligprisutvikling juni 2016

12 måneders vekst :

Kristiansand	+ 2,7 %
Stavanger	- 7,3 %
Oslo	+ 13,5 %

Mai - Juni:

Kristiansand	0,0 %
Stavanger	- 1,0 %
Oslo	+ 1,3 %

SPAREBANKEN SØR